

Не було ще такого літнього ранку, — хіба вже каміння з неба,— щоб дід Арсен, прозваний Бушлею, всидів дома. Де там! Як тільки над обрієм зажевріє велика досвітня зоря, вже Арсен на ногах. Почепить через плече стару шкіряну торбу з пареним зерном що пахне кутею (рибі на принаду), убгає в кишеню круглу бляшану баночку з великими й малими рибальськими гачками, вудки в руки і — гайда до річки. Йде помалу, бо, як сам каже, ноги вже не козацькі — болять од старості.

А надворі світає й світає. На луках туманець при самій траві стелеться, лелеки вздовж болота походжають — як матроси: у чорних штанях та білих-пребілих сорочках. Походжають, походжають на своїх тонких та довгих ногах, потім, дивись, ізнявся котрийсь, полетів, а в червоному дзьобі — жабеня: дітям своїм, лелеченятам, сніданок поніс.

— Ба! — скаже тоді Арсен, задерши голову до лелеки.— Ухопив, кажеш? Ну, неси, неси, погодуй своїх голопуцьків...

І чимчикує собі далі. Вудки на плечі колих-колих, гачки в баночці брязь-брязь... Уже й до річки недалеко. Вологою з лісу потягло та мокрою глиною з круч.

На річці теж туман. Та такий густий, що й води крізь нього не видно, а тільки чути, як вона шепелявить у кущах верболозу — течія сильна.

— Кахи, кахи! — закашляє Арсен, бо важко йому у тумані дихати. А з-під кручі котрийсь ранній рибалка:

— Ану, діду, не кашляйте лишень, бо всю рибу порозганяєте! — жартує.

Постое Арсен трохи над кручею, погломонить з рибалкою та й покашляє далі. Тільки-но вибухає Арсен своє "кахи!", так поперед нього або сонний заєць підскочить і дремене геть, або припутень з гнізда

зірветься, або вепр злякано хрокне й затріщить сухим хмизом, тікаючи... Бояться лісовики дідового кашлю.

Іти Арсенові недалеко: до того місця, де верба у воду впала, як він був ще молодий. Упала та й досі лежить, бо таки міцно вчепилася корінням за кручу.

Якої тільки риби не водиться біля тої верби дідової! Вдень соми-вусачі в корчакуватому гіллі сплять, уночі вайлуваті лящуки та дужі, як воли, коропа поміж тим гіллям нишпорять, смакуючи варене зерно, що його дід на дно сипле для принади. А вранці ще й прудкі краснопери в'язі навідуються — тож ловиться Арсенові рибка щоднини.

Тільки одного разу не прийшов Бушля до річки. Усі рибалки, що вудили в той ранок, страх як здивувалися. Міркували і сак і так: може, занедужав старий, може, заспав, бо в таких літах на зорі тільки й спиться, а вночі думки всякі в голову лізуть та привиди — старече безсоння. Аж воно не захворів Арсен і не заспав.

А сталося от що.

Вставши, як і завжди, раненько, прихопив Арсен своє рибальське начиння та й пішов з двору. На небі, поміж хмарами, ще висів блідий ріжок місяця, а на сході вже біліла вузька смужка світанку. Арсен пристояв біля повітки, обмірковуючи, що його робити: прийти до річки в отаку рань — поплавків на воді ще не буде видно, до того ж попереду Крута балка. Про цю балку він за все своє життя наслухався таких жахів, що й зараз, на старості, побоювався вночі тієї чорної прірви при самій стежці до річки. То бачили в ній вовка, що ніс на спині ягня з колгоспівської кошари, то чули, як там щоночі плакав або реготав пугач на самотньому всохлому кленові... Арсен знав, що все те могло бути, знав і те, що справжній страх не такий уже й страшний, як вигаданий. Тож, зміркувавши так, вирішив іти: що буде, те й буде. Крута балка починалася одразу ж за селом. На підході до неї Арсен, обзиваючи себе

"боягузом" та "як малою дитиною", стишив ходу й ступав майже нечутно. Місяць стояв низько, вже не зазірав у балку, тому в ній панувала темрява і чаїлася якась недобра тиша. Аж раптом попереду, неподалік од Арсена, щось завовтузилося й зашелестіло. Старий зупинився і, затамувавши подих, уп'явся очима в те місце, звідки чулася вовтузня. Незабаром з балки виповзло на стежку щось біле, як шмат полотна. Завмерло на хвилю, потім обернулося на місці й посунуло просто на Арсена. Відчуваючи, як по спині мурахами побіг морозець, Арсен хутко скинув з плеча вудки й наставив їх перед себе.

— Ну-ну! — сказав ледь чутно, бо губи йому звело од страху.— Паняй своєю дорогою, м-мара нещасна!

"Мара" зупинилася, пристояла трохи і знову рушила на Арсена.

— Свят, свят! — прошепотів старий за давньою звичкою і позадкував — швидше, й швидше, й швидше. Тоді окрутився на одній нозі, так що ледве не впав — ноги ж таки не козацькі,— й побіг до села, раз по раз озираючись на те біле чудовисько, доки його й зовсім не стало видно.

Біля крайніх хат зупинивсь і довго одхекувався. Тим часом надворі майже геть розвиднілося, з димарів поміж садами то там, то там піднімалися вгору червонуваті напроти сходу сонця дими — затопили люди печі.

— Що ж то воно за мара була? — сказав уголос Арсен і, повагавшись, рушив стежкою до річки: може, приверзлося? Може, там нічого й не було? Проте не зробив і десяти кроків, як знову зупинився: "мара" поволеньки повзла йому назустріч... Ось вона вже ближче й ближче... Цоп — стала, хрокнула тихенько. Арсен підступив до неї кроків зо два, тримаючи вудки наготові, придивився пильненько і раптом затіпався од хрипкого старечого реготу. То була газета, проткнута в кількох місцях сизими голками, а з-під неї стримів гострий їжачий писок.

— То це ти, парубче, лякаєш діда, ге ж? — похлинаючись реготом, вимовив Арсен.— На гніздо собі тягнеш, чи що?

Їжак сердито хрокнув, обминув старого й поволік газету до села. Слідом за ним, поклавши вудочки на плече, потупцяв і Арсен. Бо яка ж теперечки риболовля, як оно вже сонце з-за пруга вихопилося, а до річки ще йти та йти!

— Чого це ти сьогодні так рано вернувся? — здивувалася Арсениха, коли Арсен, поклавши вудки на кілочки під стріхою, висипав курям варене зерно.

— Та...— сховав очі під кошлатими бровами Арсен.— Води прибуло багато. Який же кльов, як вода прибуде? Ніякого...

І пішов у хлівець на сіно досипати недоспаної ночі.